

TELEVÍZIA

V tomto období už bola viditeľná mierna nasýtenosť divákov televíznou obrazovkou. Nedá sa hovoriť o úplnom nezáujme o televíziu, ale rozhodne už prvé omámenie týmto médiom nebolo také, ako na začiatku, hlavne u mládeže a aktívnych dospelých. Televízne vysielanie bolo v tejto dobe zúfalo jednotvárne aj napriek tomu, že ho v roku 1970 obohatil druhý program.

SERIÁLY

PREVERENÍ VEDÚCI

Priťahovalo, až mrzlo. V roku 1971 uzatvorila Československá televízia zmluvu o spolupráci s Československou ľudovou armádou. Onedlho bola Hlavná redakcia publicistiky a dokumentaristiky (HRPD) premenovaná na Hlavná redakcia propagandy a dokumentaristiky

a 33 najdôležitejších funkcií v ČST bolo zahrnutých do kádrového poriadku ÚV KSČ. Ako tomu máme rozumieť? Na tieto pozície, tzn. nomenklatúrne miesta, mohol nastúpiť len „stranou preverený súdruh“, nikto iný nemal šancu. A ešte o niečo neskôr tu vzniká Ústredná redakcia armády, bezpečnosti a brannosti (ÚRABB), na ktorej sa ČST dohodla (dostala to nariadené) s ministerstvom vnútra. V tejto redakcii vzniká neskôr aj silne propagandistický seriál ***Tridsať prípadov majora Zemana***.

Poučený život

Na XIV. zjazde komunistov v máji 1971 dostala televízia inštrukciu „stvárniť život človeka v socialistickej spoločnosti, jeho vzťah k práci a životu“. Televízor vtedy vlastnilo takmer 80 percent rodín. A nový ústredný riaditeľ ČST Jan Zelenka stál pred neľahkou úlohou – ako zobrazovať súčasný život v súlade s dokumentom *Poučenie z krízového vývoja* a zároveň lákať na atraktívny pôvodný program. V súvislosti s prirovnávaním sa k západnej konzumnej spoločnosti a jej produktom rástol totiž dopyt po kvalitnejšej zábave. Zelenka preto pragmaticky presunul pozornosť k dramatickým programom.

Socrealizmus sa vkráda do duše...

Prvý väčší úspech zaznamenala televízia v roku 1971 so seriálom **Dispečer**, ktorým sa na scénu vrátil už predtým populárny Jaroslav Dietl. Ďalšie seriály rýchlo nasledovali. Ale neboli už len rozptyľujúcou zábavou. Vysielali sa spravidla každý týždeň a v hlavnom vysielacom čase po televíznych správach. So spravodajstvom sa totiž úzko spájali, s trochou preháňania môžeme povedať, že to bolo zdramatizované spravodajstvo okorenené medziľudskými vzťahmi v domácnostiach, závodoch a na poliach. A k účinkovaniu v nich sa prepožičiavali naši poprední herci, takže sa bolo na čo pozerieť. O hrdinoch sa ľudia skutočne rozprávali v škole, v nemocnici, vo fabrike aj na poli. Keď sa vysielal seriál,

po uliciach jazdilo menej áut, chodilo menej ľudí. A platilo to aj o krčmách. Vysielali sa však tiež seriály spriatelených socialistických krajín. „Diela“ zo Sovietskeho zväzu veľmi populárne neboli, to by diváci ešte nestrávil,

Jaroslav Dietl

prevládala skôr seriálová tvorba krajín strednej Európy – Poľska a NDR. Veľká divácka obľúbenosť seriálov – sledovanosť veľakrát presahovala 80 až 90 percent – a ich nepopierateľný vplyv na divákov, viedli televízne a stranícke orgány k tomu, aby bol celý tvorivý proces ovplyvňovaný žiadúcim smerom. Obsah jednotlivých diel bol neustále diskutovaný, scenáre upravované, krátené, dopĺňované a prepisované, dochádzalo k nekonečnému množstvu kompromisov a ústupkov. Oddelenie masových médií ÚV KSČ v spolupráci s riaditeľom Zelenkom potom starostlivo dozeralo na prípravné fáze produkcie aj na nakrútený materiál. Po čase sa ukázalo, že na začiatku nestála vždy spoločenská objednávka. Aspoň Jaroslav Dietl si väčšinou smel voľiť námety a prostredie sám, aj keď sa mu potom jeho scenáre často vracali na opravu.

BAKALÁRI

Voľný seriál vznikol v roku 1971 ako súčasť malého televízneho žrebovania Mates. Zdalo sa, že nápad dramaturgičky Libuše Pospíšilovej ponúknuť divákovi tri krátke komédie v jednom programe stroskotá na nedostatku autorov schopných raz za mesiac zásobovať televíziu kvalitnými scenármi. Nakoniec sa vysielal ešte dlho. Najskôr sa program menoval *Kufr za dveřmi*. O príbehy na túto tému požiadali tvorcovia psychiatra Miroslava Plzáka, Jaroslava Dietla a Vladimíra Menšíka. Posledný menovaný napísal poviedku o manželovi, ktorý pri banálnej hádke rozkopol dverka

na kredenci a kufor, do ktorého jeho žena dvierka uložila, aby ich odniesol do opravy, považoval za vyhadzov z bytu.

Kde nachádzať témy?

Diváci boli nadšení, písali a priali si pokračovanie. Oslovený Jaroslav Dietl sľúbil, že bude písať scenáre pre vznikajúci program, ale kde nachádzať stále nové témy? Nasledovala preto výzva, aby diváci písali svoje príbehy. Reakcia bola neočakávaná. Listy, ktoré počas nasledujúcich rokov prišli do televízie, by sa mohli počítať na desiatky tisíc. Program dostal názov *Bakalári vedy manželskej*. Lenže témy, ktoré prichádzali, manželstvo presahovali. Ľudia písali aj o veciach, s ktorými sa doteraz nikomu nezverili. Jeden z listov sa začínal dokonca slovami: „To by som nepovedala ani pánovi farárovi...“ A tak nakoniec zostali jednoducho len *Bakalári*.

Z Horníčka ostali okuliare

Prvé tri večery *Bakalárov* moderoval **Miroslav Horníček**. Pred úvodným záberom mu režisér Dudek zložil okuliare, položil ich na scenár a nasnímal v detaile. Vznikla tak znelka, ktorú si všetci pamätníci dobre vybavujú. Lenže potom vtedajšie vedenie usúdilo, že je Horníček priveľmi intelektuálny a prikázalo jeho nahradenie. Režisér Jaroslav Dudek sa kvôli tomu pohádal s dramaturgičkou Libušou Pospíšilovou a tesne predtým, než zlostne tresol slúchadlom, jej povedal: „Viete čo, Libuška, tak si to robte sama!“ Tá o päť minút volala,

že šéfredaktor súhlasí a Dudek skoro omdlel. Ako kompenzáciu nakoniec pribrali **Vladimíra Menšíka** a odvtedy uvádzali *Bakalárov* dvaja. Z Miroslava Horníčka zostali len tie okuliare.

Autori pred kamerou

Na koniec každého vysielania bolo žrebovanie televíznej lotérie **Mates**.

Do štúdia prichádzali autori námetov jednotlivých príbehov. Divákov zaujímalo, ako vyzerajú tí, ktorých príbeh sa objavil na obrazovke. Žrebovanie sa však vysielalo v priamom prenose, čo prinášalo dosť komplikácií. Ak bol niekto zo Slovenska a mal žrebovať v Prahe o jedenástej večer, veľmi sa mu do toho nechcelo. Ľudia sa tiež nevedeli pohybovať pred kamerou, mali trému, trpeli rôznymi deklamačnými chybami, niekedy to bolo pre všetkých ťažké.

VTIPNEJŠÍ VYHRÁVA

„Prosíme pretekárku v červených plavkách s modrými bodkami, aby sa urýchlene dostavila do šatne. Zabudla si ich obliecť.“ Podobné vtipy ste mohli počuť v bratislavskom programe **Vtipnejší vyhráva**. Ľudia sa naň dívali aj preto, že v ňom nemohlo byť veľa propagandy (pretože by podobné vtipy určite mierili priamo či nepriamo proti vládnucej strane a vláde) a nakoniec sa aj zasmiali. Program uvádzali **Oldo Hlaváček s Ivanom Krajíčkem**. Účinkovali v ňom slovenskí a českí herci, ktorí interpretovali vtipy od divákov. Živé obecenstvo tleskalo a silu

aplauzu meral potleskomer. Keď bol vytlieskaný superfór alebo hektofór, autor vtipu získal „stokorunáčku“. Na Vtipnejšieho sa dívali aj mladí, pretože tam hrávali rôzne beatové kapely, ktoré sa inde nedali vidieť – napríklad Elán alebo Olympic. Seriál vtipov pokračoval až do roku 1987. V tom čase však už v publiku sedeli „za odmenu“ rôzne socialistické brigády alebo odborári.